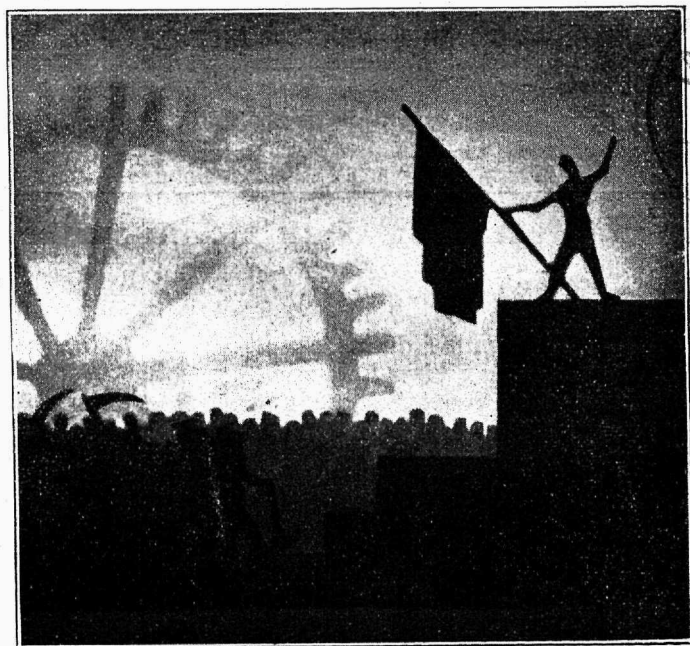

KÕIGI MAADE TÕOLISED ÜHINEGE

RÜNNAK

NOORSOTSIALISTLIK AJAKIRI

Noorte marss

Noored käimas on teed, noored tulnud on tööst
punalippude all, süda vabanenud ööst.
Tahad olla kord noor ja ennast võidelda priiks,
see on vabaduse vägi, mis su oma sekka viiks.
Laulu saatel me käik, võitlus ootamas meid ees,
et võiks oodata töö aegu paremaid ees.
Nagu kevad me käik, kui on lahti iga lõõg,
meil on päike, meil laul, meil on võidu õhkuv hõõg.

Meie edasikäik on kõigi õiguste eest,
ja mis ühele saab, kõigil ühisosa eest,
õiglusetuse loss on alles kaljusel mäel,
meie võidame selle, purustame kindlal käel.
Maha surve, ta võim, ja lossi purustatud võlv,
olgu aluseks me elamule, ehitaja põlv!
Maha lõhkugem see, et ta ei takistaks meid teel,
siis on vaba meie tee, päike paistab meie eel.

Rootsi keelest *Ormi Arp*.

Organisatsioon reaktsiooni vastu!

Eelolevate nädalate kestes on Noorsotsialistlike ühingute
ülesanne:

*tõmmata oma ridadesse uusi noori jõudusid;
suurendada ühingu liikmete arvult;
rakendada uued liikmed ühingu tööle;
panna alus sotsialistlikule teadvustamisele talvisel
hooajal.*

Nende nädalate jooksul töötava noorpõlve parim osa liitub
meiega, sest

*noorsotsialistlik liikumine toob ühisesse fronti võit-
lusetahtelised noored;
noorsotsialistlik liikumine rajab organisatsiooni võit-
luseks sotsialismi eest;
noorsotsialistlik liikumine kaitseb oma liikmeid valit-
seva korra surve vastu;
noorsotsialistlik liikumine tuleb vastu töötavate noorte
vaimseile nõuetele.*

Sotsialism ei ole enam kauge unistus, vaid praeguste noorte
ülesanne. Kuid ainult organiseeritud võitluses töölisklass võib
võita, ainult siis, kui kapitalismi hauakaevajad on valmistatud
hästi oma suure ülesande jaoks.

Internatsionaal

Tänavune sügis möödub meil juubeli tähe all: Sotsialistlik Noorsoo-Internatsionaal, meie rahvusvaheline koondis, on saand 25 aastat vanaks.

Üheltpoolt vajadusest kaitsta noorte palgatöölise erihuviseid, mis olid jäänud kõrvale täiskasvanute organisatsioon, teiselt poolt palavast tahtest sügavama ja sirgejoonelisema sotsialismi mõistmise ning sotsialistliku võitluse järgi oli ühendand siis noorte hulki. Samad ülesanded on jäänud sotsialistlikele noorpõlveorganisatsioonidele praegugi, samad kindlasti silmaspeetavad ülesanded ei lasknud raugeda rahvusvahelistel sidemeil isegi maailmasõja ajal, kui valitsevad riigivõimud üheltpoolt ja tööliklassi lõhenemine teiselt poolt tegi raskeks ka töölisnoorte rahvusvahelise aktsiooni.

Segadustest tõsis uuendatud Internatsionaal, mis vallutab alatasa uusi maid ja mille üksikud liikmed kasvavad alatasa.

Eesti, nõrga tööliklassiga väikese maa noorsotsialistlik liikumine on olnud oma rajamisest alates tugevas kokkupuutes teiste maade võitlevate noortega. Ta on võtnud osa oma Internatsionaali nõupidamistest ja

oma töökorralduses on rajanend samadele põhimõttele, kui need on arenend töölisliikumisega maade noorteliikumisel. Meie noorsotsialistlik liikumine on saand nii vormiliselt kui sisuliselt täisõiguslikuks liikmeks rahvusvahelises punase noorpõlve peres.

Oleme teadlikud, et ühe maa tööliklass ei suuda üksinda teha midagi tähelepanavat ei tänapäevaste pisikeste paranduste ega sotsialistliku ühiskonna kättevõitmise hääks. Kuid ühenduses kogu maailma organiseeritud võitleva proletariaadiga võime kõigutada mägesid. Ainult rahvusvahelises ühenduses võime jõuda sihile. See on uusaegse sotsialistliku liikumise tähtsaid põhialuseid.

Kapitalismi ränga kriisi ajal, kapitalistliku ühiskonna vältava surmahauguse ajal enam kui muidu peame olema valmis rahvusvahelisteks aktsioonideks. Ettevalmistatav sotsialistlik revolutsioon võib rajaneda ainult proletariaadi rahvusvahelisel koostööl.

Noorsotsialistid, töölisliikumise revolutsiooniline pärm, olgu selle rahvusvahelise rakendajad ka igapäevasesse organisatsioonilisse ellu.

ERNST CHRISTIANSEN

Noorsoo-Internatsionaal maailmasõjas

Lähete sotsialistliku noorsoo konverentsile Šveitsi, ütles Saksa ohvitser, ja vaatles mind nii imelikult. See oli lihavõttel 1915. Taani Sotsialistliku Noorsooliidu kongressilt Odense's olin sõitnud õise rongiga otse Jüütima kaudu Saksamaale. Piiril Vamdrup'i juures rongil oli pikem peatus, kuna reisijate asjad otsiti läbi. Kirjadest mu kohvrise selgus, mis oli mu reisi siht. Jaatasin sellepärast rahulikult piiriohvitseri märkust, oli oodata, et see toob ühe või teise ebaseeldivuse. Siis juhtus uskumatut: ohvitser kummardus ettepoole, ulatas mulle vasemas käes paberid, sirutas mulle parema käe ja pigistas tugevasti mu kätt. See on

hää siht, ja õnnitlen teid selle püüde puhul, ütles ta tasa.

Olin keeletu sündmusest. Seekord ja hiljem olen arutelnud, kes oli see haruldane mees. Et see oli haruldane mees 1915. aastal, sain varssi tunda, muide, kui järgmises passi-kontrollis konfiskeeriti isegi mu süütud sõnaraamatud ning mind tunnustati „Liebknechti meheks“ vasta va ohvitseri poolt.

See juhtum on iseloomulik minu reisel esimesele rahvusvahelisele noorsookonverentsile sõja ajal. Mäletan paar muud juhtumit samalt reisilt. Voyens'is nägin suurt sõduritetransporti, kes vigastena taandusid rindelt — 1932. aastal selle inimvraki

pilt, hallkollases kevadhommikus jaama, on eriti selge mu mälus. Piirile olin sõitnud ühes kupees ühe noore naisega, kes sõitis kohtama oma kallimat, kes oli sõjas, ta kuulus lõunajüüti hõimu — pool aastat hiljem kohtasin ta juhuslikult ühel Kopenhageni tänaval, ta tuli meeleheitega mu juurde ja ütles: Mäletate, teie kohtasite mind rongis, kui tahtsin külastada oma peigmeest; poole tunni eest sain telegrammi, et ta on lan-gend! — Berliinis mul oli mõni aadress ja tahtsin kohata paari noort seltsimeest, kuid need olid vangista-tud eelmisel päeval rahupropaganda pärast!

Olen kõnelnud neid mälestisi sõja-aastaist et anda käsitlus noorte asen-dist sõja alul. Teine osa sellest on, et sõja puhkemisel seitsmest liidu juhataste liikmest viis oli võetud sõja-väkke, ja umbes vastavalt oli võetud sõjaväkke ka ühingute liikmeid.

Paratamatult sõjaküsimus pidi tu-leva esirinda noorsooliikumises, seda nõudis aeg. Ja sama loomulikult see noorpõlv täitus fanaatilise antimili-tarismiga, ja kogu oma jõuga ta võitles sõja vastu (erapooletul maal sõjaväe vastu), ning moodustus opositsiooniks parteis, kuna noorte arvates partei ei pöördunud küllalt ägedasti sõja ning militarismi vastu.

Selline oli noorpõlv kõigil maadel. Ja Noorsoo-Internatsionaal, mis kog-unes lihavõtteks 1915, pidi andma eeskuju selleks.

1910. aastast alates austerlane *Robert Danneberg* oli Internatsio-naali sekretär ja hoidnud alalise kirjavahetusega koostööd kõigi maa-de vahel, kuid tõelist elu veel polnud rahvusvahelises organisatsioonis. Pääpõhjuseks oli, et noorteorganisat-sioonid neil aastail olid veel asuta-misperioodis — ja et rahvusvaheline organisatsioon ei ole muud, kui see mis teeb iga liige, teame ju.

Otse enne sõja puhkemist 1914. aastal tehti ettevalmistusi rahvusva-heliseks noorpõlvkongressiks. See oli takistatud muidugi sõja tõttu. Nõnda jäadi peatuma Taani ja Šveitsi ühisel algatusel konverentsil Bernis 1915. aastal. Robert Danne-berg oli takistatud sõja tõttu kohale

tulemast. Sõdivaist maadest olid esindatud Itaalia, Saksa ja Vene, kuid üsna juhusliku esinduse kaudu. Konverentsil valiti uus rahvusvahe-line büroo, nimelt *Willy Münzenberg* (Šveits) sekretärina, *Notz* (Saksa), *Catanesi* (Itaalia), *Olaussen* (Norra) ja *Ernst Christiansen* (Taani). Kon-verentsi tähtsaim resolutsioon puu-dutas desarmeerimist. See võeti vastu pärast ägedaid vaidlusi 9 hää-lega 5 vastu ja nõudis kõigi maade täielist desarmeerimist.

Mainigem mõnd üksikasja: rah-vusvahelise noorsoo häälekandja toi-metamine, millest ilmus 11 numbrit umbes 300.000 eksemplaris. Mõned numbrid trükiti illegaalselt Saksa-maal, mille järele oli määratu nõud-mine. Levitati hulk üleskutseid kum-malgi pool Prantsuse ja Saksa kae-vikuid. Sõjavastase propaganda pä-rast vangistatud noorte toetuseks organiseeriti Liebknechti fond, mis kogus tähelepandavaid varandusi. Korraldati igal sõja-aastal nagu va-rengi rahvusvaheline noortepäev, mil nii erapooletus kui sõdivais maa-des tehti võimsat agitatsiooni.

See oli organisatsioonidele, mille liikmete arv kokku oli pisut üle 100.000, määratu aktsioon. Internat-sionaali büroo ise pidas kaks koosole-kut, nimelt Šveitsis 1916 ja Stokhol-mis 1918, kuid ka teisel viisil oli tihe ühendus üksikute maade vahel.

Kui revolutsioonid puhkesid 1917 ja 1918 ning sõda lõppes, noorteor-ganisatsioonid igal maal arenesid edasi. Kui vahepeäl parteid olid lõhenend, Noorsoo-Internatsionaal jäi püsima. 1920. aastal siingi tuli muu-tus: ühed seni iseseisvad noorte-organisatsioonid muutusid kommuni-stlike parteide noorte-osakondadeks, kuna teised said sotsialistlike partei-de abiväeks.

Sellega Noorsoo-Internatsionaali ajaloo üks epohh oli lõpnud. Iseseis-vate noorsoo-organisatsioonide aeg oli mööda kõigis leerides.

Kuid arvan võivat uskuda, et kõik need, kes elasid kaasa selle tormika aja, on üksmeeles minuga, et Noor-soo-Internatsionaalil sõja ajal oli väärtuslikke teeneid, andes elu Inter-

natsionaalile. Noorpõlv, kes oli koon-
dud Noorsoo-Internatsionaali sõja
ajal, tegi rahvusvahelist tööd, nagu
ta hilisemad järglased ei ole võind
teha.

Ja see ei olnud väike teene ajal,
kui kogu maailm oli tulekahjus ning

rahvusliku viha mürk lämmitas
maid, kui suurtükid mürisesid fron-
tidel.

Nüüd on teised ajad organisatsioo-
nitööks. Ei ole igatahes kahjulik, kui
sotsialistlik noorpõlv tahaks õppida
sõjajaja parimaist traditsioonest.

JOHN DOS PASSOS

Joe Hill

Üks noor rootslane nimega Hill-
ström läks merele, sai rakud kättesse
purjekail ja prahikastidel, õppis
inglise keelt avirikute kajuteis liinil
Stockholm-Hull, unistas rootsi unis-
tust Läänest;

kui ta tuli Ameerikasse, leidis
tööd Boverykõrtsis, pidi puhastama
sääil süljepotte.

Ta rändas läände, Chikagosse, ja
töötas ühes masinavabrikus.

Ta rändas läände ja koristas lõi-
kust, lonkis tööbüroode ees, maksis
mõnedki dollarid töökoha eest ehitus-
tööl, rändas mõned miilid edasi, kui
sөөk oli halb või juhataja sant või
kui barakis oli lüü palju lutikaid;

luges Marx'i ja IWW programmi
ning unistas uue ühiskonna ehitam-
misest vana asemele.

Ta oli Southern-Pacific-streigis
Kalifornias (Casey Jones, kaks ve-
durit, Casey Jones), mängis õhtuti
pärast sööki barakiukse ees löös-
pilli (pikajuukselised papid ilmuvad
öösiti), oskas säüda mässulisi sõnu
vüsidele (ja ühendus teeb meid tuge-
vaks).

Piki randa köökbarakkides, ööma-
jades, džungles vobblid, hullurid,
lõikustööliselid hakkasid laulma Joe
Hill'i laule. Nad laulsid Washing-
ton'i Oregon'i, Kalifornia, Nevada
Idaho' ringkonnanglais, Montana
ja Arizona karjamaid, Walla Walla's,
San Quentin'is ja Leavenworth'is,

ehitades uue ühiskonna hoonet
vana maailma vanglaiks.

Bingham'is, Utah's Joe Hill orga-
niseeris Utah' ehitusühingu töölisi
suurde ametühingusse, võitis neile
uue palgaskaala, lühema tööpäeva,
parema söögi. (Ingel Moroni'l jat-
kub töölisorganisatsioonile sama
palju kui Southern-Pacific'ul).

Ingel Moroni liigutas mormoonide
südameid, ja need hakkasid veendu-
ma, et Joe Hill on olnud see, kes
laskis maha Morrison'i nimelise
kaupmehe. Rootsi konsul ja presi-
dent Wilson katsusid panna käima
asja uue läbivaatamise, kuid ingel
Moroni liigutas Utah' ülemkohtu
südant, et see kinnitas kohtuotsuse.
Joe Hill istus ühe aasta vanglas, ja
lauletas alatasa. 1915. aastal Salt
Lake City vanglas ta pandi seina
äärde.

„Ärge leinake mind, organiseeru-
ge“, see oli ta viimne sõna, mille ta
jättis IWW tööliste. Joe Hill seis-
is vangla seina ääres, vaatas püs-
side suhu ja kamandas: „Tuld!“

Talle pandi selga must ülikond,
kaela kõva krae ja must kaelaside,
transporteeriti Chikagosse toreda
matuse valmistamiseks, fotografee-
riti kaunis kivine, tardunud tule-
vikku vaatav surnumask.

Esimesel mail ta tuhk puistati
tuulde.

ILMAR REBANE

Kodanlik ja proletaarne noorpõlv kriisis

Majanduskriis kestab edasi. Ko-
danlikest ringkondadest avaldatud ja
kodanlike ajalehtede ülessoendatud
illusioonid kriisi lahenemisest ei pea

paika. Ei ole näha ette kriisi peh-
menemist, rääkimata lahenemisest,
kuna kõik need eeldused ja põhjused,
millised on tingind majanduselu

ummiku ja tardumise on püsind ja ei osuta lahenemise, vaid teravnemise suunda. On näha ette veel valusamat tööpuudust ning rahvahulkade viletsuse, nälja ja kannatuste kasvu. Poliitiliselt see terav majanduskriis kajastub kõikvuses ja ebastabiilsuses. Märatsema sundiv puudus loob kandepinna igasugusele demagoogiale, mis ruttab kasutama enda huvides neid vigu, mida üks või teine poliitiline partei on teind oma mittesirgejoonelise ja rahvahulkadele mõistmatu taktikaga. Eriti see on maksev kodanlike valitsevate erakondade kohta ja nende maade sotsialistlike parteide kohta, kes on jagand n. n. riigivastutust kodanlikest valitsustest osa võttes või neid toetades. See üldine rahvastiku meeleolu on täiesti arusaadav, kuna kõik rahvakihid kannatavad praeguse kodanliku süsteemi ja selle kriisi all. Kogu rahvastik on rahulolematu, kõik revolteerivad kapitalismi vastu enam või vähem ebateadlikult. *Usk on varisend kokku kodanliku riigi elujõusse.*

Hoopis eriline aga on selles üldises rahulolematuses *noorpõlve* asend. Huvitav on seda jälgida juba sellepoolest, et noorpõlvest, kes poliitiliselt on üldiselt aktiivne, oneneb suurel määral ka poliitiliste jõudude asetus ja ühele või teisele klassile tugevamate võitluspositsioonide kindlustamine. Meie ei tohi unustada seda, et päälekasvav noorpõlv, kes on saand täisealiseks alles pärast maailmasõja ja revolutsioonide aegu, nüüd juba moodustab $\frac{1}{3}$ rahvastikust. Sääljuures ta aga on üks kõige veendunumaid kapitalismi vastaseid. Talle on jäänd nägematuks ja tundmatuks kapitalismi eelmaailmasõja aegne õitseng. Omandand kutse või hariduse, ta on mõistetud pikaajalisele tööpuudusele, kuna praeguste majanduslike väljavaadete juures tal puuduvad üldse väljavaated töö leidmises. Kannatades niiviisi ise rängalt kapitalismi ja selle puuduste, kriisi, all, ta kannab endas tugevat rahulolematust. Sotsialistlikule tööliikumisele sellepärast on olulise tähendusega see, kuidas ta suudab rakendada eri rahvaklasside juures, eeskätt eri rahvaklasside noorpõlve

juures seda rahulolematust sotsialistliku ühiskonna eest võitlemise tahteks. Sellest oleneb tähtsal määral tööliikumise oleviku edu, aga veelgi otsustavamal määral tööliikumise tuleviku võit.

Kodanlik noorpõlv samuti kui kodanlus üldse käesolevas kriisis on erakordselt aktiivne. Kodanluse võitlusevalmidust võime võrrelda ürgjõulise, meeletehliku revoldiga, mässuga kõige selle vastu, mis ähvardab tema seniseid eluvõimalusi. Kui me kriipsutasime alla seda, et usk on varisend kokku kodanlikku riiki ja kapitalistlikku süsteemi, siis teadvus sellest on levind ka kodanlusesse. Kodanlus on valmis lööma viimast ja otsustavat lahingut. Ta üheltpoolt võitleb tööliisklassi ja sotsialistliku ühiskonna püüete vastu, sest et ta tunneb, et see ähvardaks tema kasusaamist ja ülemvalitsust, teiselt poolt aga ta ei saa võidelda ka praeguse, kapitalistliku süsteemi eest, mille all ta kannatab ja mille elujõusse ta ise on ju kaotand usu. Nii võitlebki ta mingi „parema ja peenema sotsialismi“ eest, mille ta on ristind rahvussotsialismiks ehk fašismiks. Tahetakse olla sotsialist, kuid sääljuures hoida alal oma endine seisukoht tööliisklassi suhtes, oma ülemvalitsust veelgi kindlustades. Selles mõttes on arusaadavad reaktsioonilisel mässava kodanluse nõue varjamatu diktatuuri järgi. Loodav tugev võim või rusikas peab uuesti looma kodanluse ülemvalitsuse ja selle kindlustama tööliisklassi pääletungide vastu.

Kodanlus, uskudes niiviisi, et ta seisab viimase lahingu ees, kus otsustatakse tema saatuse ja ajalooline osa, läheb sellele vastu muidugi aktiivselt ja teadlikult. Püüetega võimu järgi ta katsub seda endale kindlustada edaspidisekski. Käsitlusega aga mingit „peenemast sotsialismist“, ta tahab anda sellele võitlusele ideelist värvingut, vaimustuse fanatismi, millega haarata oma noorpõlve ja ka neid kihte, kes on rahulolematud olnud senise sotsialistliku poliitikaga.

Sellesse teravasse ja tähtsasse klassivõitluse järku on muidugi ka

kodanlikul *noorpõlvel* põhjust minna aktiivselt. Mitte sellepärast üksi, et tahetakse kirjutada ajalugu, vaid eestkätt sellepärast, et igalühel on midagi kaotada. Selle kaotsimineku pärast siis võideldaksegi kramplikult ja ennastsalgavalt. Noor talupoeg, väikeettevõtja, töösturi, kaupmehe ja majaomaniku poeg, kelle isa varandused ähvardavad minna pankrotti ja kokku variseda, võitlevad kõik nende pärast. Noor haritlane, ametniku ja kõrgemapalgalise poeg, kelle väljavaated tööpuuduse tõttu paremaks teenistuseks ja niiviisi kõrgemaks ühiskondlikuks asendiks näivad luhtuvat, võitlevad samuti enda proletariseerumise vastu.

See kodanlik võitlusvägi, komplekteeritud pääasjalikult noorpõlvest, tahab lüüa kõige päält töölisklassi, et teha sel teel võimatuks sotsialistlik pööre, siis aga ise sammuda takistamatult riigivõimule ja see jagamatult kindlustada endale oma fašistliku programmi täitmiseks. Praeguse korra säilitamiseks pole tahet ega usku. Niiviisi ongi siis kodanlusele jäänd ainsaks võimaluseks lootus fašistlikule pöördele. Kuna see aga praeguse silmnähtavalt elujõuetuks muutund süsteemist välja on ainus *kodanlik* lahendus, siis haarabki kodanlus ise sellest kinni viimse lootuse kramplikkuse ja määratsemisega. Iga *määratsevat* rahvaliidumist iseloomustab aga see joon, et ta on tugev ainult niikaua, kuni ta sammub võiduteed. Esimesel kaotusel ta laguneb ja variseb iseendast paratamatult kokku. Kuna fašism on pääleegi ajaloolist arengut tagasikiskuv vorm, siis see kõik tuleb ka siinpuhul arvesse.

Milline on siis *proletariaadi* seisukoht otsustavaks lahinguks relvastund kodanluse vastu? Peaksime arvama, et omalt aktiivsusest ta vastab kodanlusele, elab ta ju samas kapitalistlikus majas, mille seinad on löönd pragunema; kriis on ju taband ka teda ja tema noorpõlve, vahest isegi veel raskemalt ja püsivamalt kui kodanlust. Nii tähtsal ajaloolisel hetkel peaks töölisklass siis minema ka tõesti kindlat päaletungi teed, vastu otsustavatele võitudele. Kui

see aga siiski pole nii, kui tööliklass on surutud kaitseseisukorda ja on vähem aktiivne kui kodanlus, siis tuleb selle nähte põhjust otsida mitte antud majanduslikest tingimustest, vaid eestkätt tööliklassi *poliitilisest juhtimisest*.

Meie peatusime eespool mõne kriisi nähte juures, mis on ühendusse viidavad ainult kapitalistliku süsteemi elujõuetusega ja ummikuga. Kapitalism on ära eland oma aja. Tulunduslikult maailm on küps sotsialismiks. Aga kapitalismi purunemisega peab purunema ka *poliitiline demokraatia*, mis on selleks väliseks raamiks, mille piirides kapitalistlik süsteem arenes ja elas.

Tõepoolest ei suudagi enam praegune, poliitiline demokraatia, mille reaalne alus kapitalistliku süsteemi näol ähvardab lakata funktsioneerimast, korraldada ühiskondlikku elu ja suhteid. Ikka laiemalt räägitakse parlamentarisismi kriisist, tugevast võimust jne., näikse, et ka poliitiline demokraatia, praegune riiklik korraldus puruneb, vähemalt ta on löödud kõikuma kapitalistliku majandussüsteemi kriisiga. Praeguse demokraatia, praeguse kodanliku riigi purunemisega aga ühenduses ähvardab puruneda ka *usk sotsialistlikku ühiskonda* ja sellest tõsiasiast tulebki otsida töölisklassi ebaaktiivsuse põhjust, eriti töölisnoorpõlve seas.

Nimelt on näind sotsialistlik riigivastutustlik poliitika praeguses demokraatias, praeguses kodanlikus riigis juba sihti oma ette. Selles on nähtud sotsialismi esimest astet, sotsialismi *eelastet*, mida vaja kõige kindlamalt iga hinna eest kaitsta. See käsitus rajanes ühelt poolt sellele asjaolule et praegused poliitilise demokraatiaga riigikorraldused on loodud pea kõik revolutsioonipäevil pärast maailmasõda töölisklassi otsekoheisel kaastegevusel, teiselt poolt aga hakati uskuma 1924.—28. aastal, mil kapitalism pärast sõja vapustusi end uuesti kindlustas ja korraldas ja elu hakkas üürikeseks ajaks arenema normaalsemalt, et töölisklass peab ainult võitma mõju riigile ja selle asutustele, et teostada

sotsiaalne demokraatia, see on sotsialistlik ühiskond. Sellega ühenduses ei räägitud enam palju klassivõitlusest, sellevastu sotsialistid hakkasid võtma osa riigivalitsemisest ja sidusid end oleva süsteemi väljaarendamisega. Siit levineski vaade, nagu oleks praegune kodanlik riik juba pooleldi sotsialistlik, milles on vaja saavutada ainuüksi parlamentlik enamuse, mispärast tulevatki seda korraldust kaitsta.

1929. a. puhkev majanduskriis aga näitas, et see käsitlus on ekslik, kandes endas raskete tagajärgedega järeelmõjusid. Majanduskriisiga ühenduses kõikumata löönd usuga kodanliku riigi elujõusse, ähvardab puruneda ka usk sotsialistlikku ühiskonda, kuna neis mõlemis nähti osalt üksteist katvaid mõisteid, vähemasti näis purunevat see alus, millesse taheti ehitada sotsialistlik ühiskond, sotsialismi „eelaste“ osutus ainult kriisipesaks. Sotsialistliku töölisliikumise saatuse sidumine kodanliku riigi külge on viind aga sellele, et töölisklass on majanduskriisist tabatud ettevalmistamatult, surutud tahtmatult kaitseseisukorda ja pettund sotsialistlikust poliitikast.

Kui kodanlus teab millegipärast käib võitlus, siis töölisklass pole sugugi valmistatud ette otsustavaks lahinguks. Kahtlemata vanem osa töölisklassist, kes on võidelnud praeguste riikide loomise eest, tunneb nende väärtusi, võrreldes monarhistlikke riike, töölisnoorpõlv aga ei tea mida ta peab kaitsma. Praeguse kodanliku riigi kaitsmise loosungi all ei saa teda aktiveerida ja koondada töölisorganisatsioonesse. Tunnud praeguses ühiskonnas ainult töötust, kurnamist, meeleheidet ja lootusetust, ta meelsamini näeks praeguse korra kokkuvarisemist.

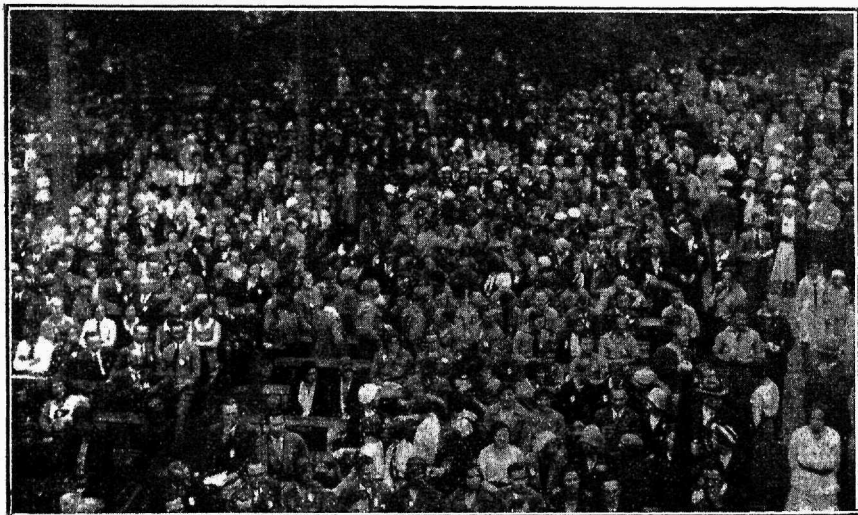
Ometi aga proletariaat seisab ühe otsustava võitluse ees. Võitluse kujunemine proletariaadi huvides oleneb suurel määral aga just tema noorpõlve asendist. Loosungid, mille all see tuleb aktiveerida, peavad vastama poliitilisele momendile ja töölisklassi ülesannetele. *Proletaarne päätetus ja sotsialismi nõue* üksi veel aktiveerivad töölisnoorpõlve.

Sotsialismi nõue on kasvand välja praegusest olukorrast ja peab saama päevaloosungiks. *Marx* dateerib sotsiaalse revolutsiooni alguse hetkest, mil produktioonisuhted *arenguvormidest* muutuvad produktioonijõudude *ahelaks*. Mitmekümne miljoni-line töötute arv, ratsionaliseerimise muutmine väärratsionaliseerimiseks, kriisipesade peitumine igas arenguvormis on selle väite väliseiks tõendusiks. Ainult proletariaadi jõu küsimusest oleneb veel nii eesseisva võitluse kujunemine kui ka sotsialistliku ühiskonna teostamine. Proletariaat peab suunma otsustavad löögid fašismi vastu, mis on takistuseks ees töölisklassi eduteel, peab suunama otsustavad löögid võitluseks sotsialismi eest!

Ainult nende loosungite all töölisnoorpõlv on aktiveeritav ja viidav otsustavasse võitluse. Vanade parteifunktsionääride ja üksikute elukutsepoliitikute asemele peavad astuma töölisklassi massiorganisatsioonid. Revolutsioonilise teadvuse ja jõu kasvamisega ühenduses peab muutuma töölisklassi igapäev poliitiliseks. Niiviisi töölisklass suudab asuda omakordsele päätetungile ilma milleta pole mõeldavad mingid võidud. *Teravnevat* klassivõitlust peab töölisklass suutama valitsema ajaloolisel hetkel.

Sellisel poliitilisel juhtimisel üksi suudame võita töölisnoorpõlve ja panna selle aktiivselt liikuma fašismi ja kodanliku riigi vastu, vastupidisel poliitilisel juhtimisel aga on enam eeldusi noorpõlve langemiseks fašismi. Töötava rahva vajadus nõuab *sotsialismi* asetamist *päevanõudeks*, otsustav lahing selle eest oleneb organiseeritud ja revolutsiooniliselt teadvustatud jõu hulgast. Vana ja ikka veel noor revolutsiooniline marksism on elujõulisem kui kunagi varem. Kapitalistliku hoone lagunemisel ainult hoonesolijad ja selle saatusega seotud arvavad, et variseb kokku kogu maailm. Meile, noorsotsialistidele see on ainult revolutsioonilise sotsialismi nõuete teostamise alguse märgiks.

Lahkumispidu Vallilas.

Juudi töölishümn

*Õed, vennad, kes ühinend puuduses, töös,
kõik, pillatud laiali pimedas öös,
kõik kokku, kõik kokku, lipp lehvimas ju,
ta punane, lehvib, lai lõpmatu.*

*Taevas, maa kuulgu meid,
võtku meilt töotus see:
kesk pisaraid, haavu veriseid
me võitlust töotame.*

*Me vannume: võitleme vabaks end
türannide käest, nii õde kui vend.
Me vannume: võidame tumedad jõud —
või langeme, saatuseks kaotuse õud.*

Taevas, maa jne.

*Me vannume: tahame võidelda
nii kaua, kui vaba on kogu maa.
Ei olla või härrat, ei sulaseid meil,
nõrk, tugev — üks õigus on elada neil.*

Taevas, maa jne.

*Truud piiritult oleme liidule me,
liit ainult toob vabadust orjale.
Ta lipp on punane, kõrge ja suur,
tal elus kui surmas töörahvas on tru.*

Taevas, maa jne.

Kuidas juudi proletariaat võitleb?

Tulnud, sügavalt vapustatud nii suurest viletsusest, katakombidest päevavalgusse, olime lastekarja ümbritsetud. Kõik kahvatud ja õõnsate põskedega, alatoidetud. Kui tervitamine huvastijätku, hüüdis meile ühes seitsmeaastane poiss, kes oli tundnud meie märgi, aralt, kuid ometi uhkelt „haversaft“.

„Haversaft“ — „Sõprus!“ on ka juudi klassiteadlike tööliste tervitus. Nad kannavad massirongikäikudel sama lõomavat punast lippu eel ja laulavad samu võitluslaule kui meie.

Poola juudi tööliised on loond tugevad võitlusorganisatsioonid. Need on lõhenend kahte suunda, mis teineteisele ei suhtu väga sõbralikult. Suurem ja tugevam parteiorganisatsioon on „Bund“, nõrgem sotsialistlik töölispartei „Poale Zion“, mille noorteorganisatsioon on „Freiheit“. Mina külastasin Bundi noorteorganisatsiooni „Zukunfti“, mis pidas oma esimesi noorpõlvpedustusi. Kuna „Zukunft“ veel ei kuulu Sotsialistlikku Noorsoo-Internatsionaali, võisin pidada samal ajal — loodetavasti mitte tagajärjetuid läbirääkimisi selle liitumisest Internatsionaaliga.

„Zukunft“ on tähelepandav organisatsioon. Tal on 10.000 liiget, on kindlasti ülesehitatud ja hästi distsiplineeritud ning töötab intensiivselt. Tal on ajakiri „Jugntveker“, mis ilmub kaks korda kuus ja levib 6000—8000 eksemplaris. Seltsimehed Lifschitz, Oler ja Szerer ning paljud vaimustatud seltsimehed, keda õppisin tundma, on nende tublid ja poliitiliselt erakordselt vilund juhid.

„MIR SENNEN JUNG...“

Noorpõlvpedustuste haripunkt oli demonstratsioonkäik 4000 noore osavõtjaga. Varssavi jaoks see oli sündmus, sest see linn polnud veel näind nii palju noori oma tänavail. Uhkelt ja vaimustatult seltsimehed marssisid oma punaste lippude taga, ees lapsed, mis kuuluvad oma organisatsiooni, siis noorvalvurid, sportlased, üliõpilased ja nägematu hulk poisse ja tüdrukuid maa kõigist osadest, nende seas ka rühm poola sotsialist-

likku noorpõlve. Suurte ohvritega noored kõigist linnadest ja maalt olid võimaldand enesele osavõtu pidustus-test. Vilnost kolm poissi ja üks tüdruk olid rännanud jala Varssavisse, 14 päeva nad olid olnud teel, käind 400 kilomeetrit.

Rongikäigus, millel spaleeriks oli vaimustatud töölisi, kuid ka väikekodanlasi, kõlasid tuntud laulud. Mitte üksi „Internatsionaal“, kogu maailma tööliste alati sütitav võitluslaul, vaid ka „Noored me, maailm on lahti“. Ja ikka jälle „haversaft“ — „sõprus!“ (Juudi seltsimehed kõnelevad *jiddiš*, mis on arusaadav saksa keele abil. Nõnda „Noored me, maailm on lahti“ algab: *Mir sennen jung*).

Noortepidustuste mõjukas lõpp oli suurepäraselt organiseeritud pidu Stravinski tirkuses, mis määratuile külastajatele oli liig väike. Esimeses osas kõnelesid hoorikaste laulude vahel ja tormiliste kiiduavalduste saatel Liidu juhatuse esindaja, Internatsionaali, partei ja Poola vennasorganisatsiooni esindajad. Teises osas sportlased demonstreerisid oma kõrgeid, väsimatut treeningut tunnistavaid võimeid. Lõpu moodustas sümboolne mäng hästi koolitatud kõnekooridega ning üksikkõnelejatega. Veel kord leegitsesid punased lipud, veel kõlasid võitluslaulud, ja siis määratu saal tühjenes.

Juudi töölisnoorpõlv? — jaa, aga need olid enne kõike *seltsimehed*, võitluskaaslased, kellega võisin veeta ülevaid tunde. Sündimise juhus on lasknud neil tulla maailma juudi vanemate lastena. Meie ei ole enam kui nemand ja nemand mitte vähem kui meie. *Vendadena oleme kõik sarnased*.

„KAS MEIE VÕI JUUDI?“

Juudivastaste rumal mõttetus selgub Varssavi katakombides, Poola sisemaalinnade viletsuselinnaosades. Säär kõduneb juudi töölisi, sääk kõduneb tiisikusehaigeid lapsi — otse samuti kui Praha ja Pariisi, Belgradi ja New-Yorgi keldrikortereis. Igas rahvuses ja igas linnas häviv

ja hukub osa rahvast, kes elab vaesuses ja ohkab kurnamise all. Ja iga rahvuse piires töötava rahva laiadel hulkadel on hääolu ja kultuuri ainult nii palju, kui töölised ise on jõudnud kätte võidelda ja oma jõuga saavutada.

See tõde ilmnes mulle uuesti, kui oma lühikese viibimise lõpul Poolas leidsin juhuse külastada juudi seltsimeeste loodud *lastesaanatoorium* „Medem“ (nimetatud ühe surnud juudi töölisjuhi järgi). Vaevalt tunni sõidutee Varssavist on see, mändidega liivasel maastikul. Mõne aasta eest — 1925 — „Bundi“ kooliorganisatsioon, mis õpetab 20.000 last sajajärakoolis, lõi selle. See mahutab 150 last, kes vajaduse järgi jäävad sinna kunni kuue kuuni. 3.800 last on ravitud lühikese ajaga! Primitiivsete vahenditega vaimustatud sotsialistid on teind selle suure töö. Rõõmustavaim selles kodus aga on *omavalitus*. Lapsed töötavad paljudes ko-

misjonides kaasa kodu valitsemises, juhivad raamatukogu, hoolitsevad puhtusest, katavad laua, korraldavad väikest loodusteaduslikku muuseumi jne. ning kasvatavad sellega vastutustunnet ning solidariteeti. Töölislapsed, tänu oma klassi omaabile, ei leia ainult kaotatud tervist, nad saavad ka noorteks sotsialistideks ja leiavad tee proletariaadi suurde perresse.

Nii juudi töölised võitlevad kohal, kuhu ajalugu nad on asetand, oma klassivõitlust, nii nad täidavad oma proletaarset kohust nagu meiegi omad. Võitlus on raske, kuid see leiab vaimustatud võitlejaid nii siin kui sääl.

Peame veel asetama küsimuse, kellega tunneme ennast enam seotuna: oma rahvusest kapitalistidega ja nende kaasjooksikutega või juudi proletaaridega?

Olen veendund, et mul ei tarvitse seda enam vastata.

Kõnekoor Kärdlas.

FRITZ BEHRENS

Töölisklassi haridustöö

Kogu sotsialistliku haridus- ja kasvatustöö otstarve on objektiivselt õige klassiteadvuse loomine. Üksik proletaar peab olema varustatud vajalise relvaga, et tunda enese asendit oma klassi suures seotuses. Ta peab tehtama võimeliseks toimima mitmesuguses olukordades, nõnda et see vastaks proletaarsete klassi huvidele. Sotsialistlik haridus tähendab loobumist kapitalistlikust mõtlemisest ja toimimisest ning kinnis-

tumist uutele väärtustele, väärtustele, mis lähtuvad proletariaadi üldolukorra tundmisest ja tähendavad uue ühiskonna elemente. Ühiskondlike vahekordade määratu komplitseeritus aga tingib haridustöö eraldamise muist aladest. Tööliskonna üksikud organisatsioonid loovad teatud klassiteadvuse osa. Üksikul proletaaril ei või olla kõigis osades objektiivselt õiget klassiteadvust. See on säädus, mis paneb enda

maksma ühiskondliku elu kõigis osades, et suureneva eristumisega langeb küll võimaluste hulk, sellevastu aga tõuseb üksikute alade kvaliteet, intensiivsus. Teiste sõnadega, mida eranditumalt üksik sotsialist kasutab teatud klassiteadvuse ala, seda väärtuslikum on ta töö üldliikumisele.

Objektiivselt õige klassiteadvus võib näidata ainult klassi tervikuna. See väljendub partei poliitikas. Partei poliitika on aga ka proovikivi, mis näitab, kas klassil just on objektiivselt õige klassiteadvus. „Küsimus, kas inimlikule mõtlemisele läheneb asjaline tõde, ei ole teooria küsimus, vaid praktika küsimus“, ütleb Marx teesides Feuerbach'ist. On siis objektiivselt õige klassiteadvus olemas, siis see väljendub ka partei õigus poliitikas, s. o. kapitalismi tänases olukorras proletariaadi huvide ainuõige esinduses.

Üksik järelikult võib olla ainult osa klassiteadvuse kandja. Demokraatia kaudu, mõttevahetuse tõttu proletaarlikes organisatsioonides osalad ühendatakse tõeliselt olemasolevaks klassiteadvuseks.

Noorsotsialistid on osa tööliiskonnast. Millised ülesanded langevad

neile objektiivselt õige klassiteadvuse loomises?

On ainult mõistetav, et ühiskondliku elu differentseerumisest tekkind jaotusest klassiteadvus on ka kvalitatiivselt mitmesugune. Psühholoogiliselt tõeliselt olemasolev teadvus eraldub tugevamas või nõrgemas kraadis objektiivselt võimalikust üksikute proletaaride juures. Võime kujutella seda piramiidi kujul, kus all klassi laiad massid oma tumeda, ainult instinktiivse klassiteadvusega moodustavad aluse, millele aga nõjatub parteiseltsimeeste, funktsionääride, teoreetikute jne. ülespoole ikka tugevam klassiteadvus. On ainult tähtis, milline asend on noorsotsialistidel selles piramiidis.

Ning ainult fakt, et noorsotsialistid on aktiivsed ja haridusejanused seltsimehed, annab neile olemasolu õigustuse. Noorsotsialistid peavad täitma klassiteadvuse piramiidi väga kõrge astme. Nende ülesanne on harrata kõik proletaarset klassivõitluse üksikküsimused oma haridustöösse nagu tulipunkti. Kõigi küsimuste arvustava seisukohavõtuga nad peavad katsuma, kas partei oma poliitika kehabast massides olevat õiget teadvust. Noorsotsialistide ülesanne on arvustuse ja tõsise haridustööga luua objektiivselt õige klassiteadvus.

Sotsialistlike üliõpilaste nõupidamiskoosolek Helsingis

Põhjamaade sotsialistlikel noorsoopäevil.

Sotsialistlike üliõpilaste nõupidamiskoosolekust Helsingis võtsid osa Soome, Rootsi ja Eesti seltsimehed, kokku umbes 50 inimest. Akadeemiline sotsialistlik ühing Helsingis on asutatud 1925. aastal ja tema liikmete arv tõuseb umbes 60-le, jäädes seega taha Eesti akadeemilise sotsialistliku ühingu liikmete arvust. Töökorralduse alal aga oli 7 eesti seltsimehelt, kes koosolekust osa võtsid, paljugi õppida. Sarnane tööintensiivsus ja rohkus, nagu see Soomes on, on meil veel saavutamatu olnud. Nimetan siin ainult ühingu poolt väljaantavat sotsialismi teoreetilist ajakirja „Soihtu“ (Tõrvik).

Nõupidamiskoosolek taotles eeskätt sihti leida, võimalusi ja teid koostööks ühises võitluses sotsialismi eest. Juhatajaks valitakse Cay Sundström, kes saksakeelses kõnes ütleb tervitusi võõraile. Siis käsitleb kõneleja lähemalt vaimse töö tähendust sotsialismile. Sotsialismi tulunduslikke eeldusi on vaja täiendada kultuuriliste eeldustega, tõstes rahva üldist hariduslikku taset. Vaimse töö tegijate arv uues, sotsialistlikus ühiskonnas on hoopis teine kui kapitalistlikus. Õigusteadlaste tähendus muutub.

Teadlase ja kunstniku töö on hinnatav kui toodanguprotsessi osa, selle

korraldajana ja järjestajana, mis peab teenima üldsuse huve. Kogu kultuurielu ja tulunduselu plaanikindlast sotsialiseerimisest järgneb, et sotsialism loob viljaka põhja kunsti ja teaduse kasvule.

Sageli töölisklassi seas pannakse väheks juhatajate ja korraldajate tööd. Vene kogemused ometi tõendavad selles vaates väärkäsitlust. Vana, kapitalistlikus maailmas inimesed, klassid unistavad pöördest. Osa alateadlikult on igatsenud paremat, taevariiki, teadliku osa, proletariaadi kangelaslik võitlus kapitalismi vastu ja sotsialistliku ühiskonna püstitamiseks suurelt oleneb tema teadvustamisest. Me ei ole tulnud sotsialismi väljale enda kasuks, vaid võitlema uue ühiskonna eest.

Järgmisena sm. *Aku Sumu* esitab Soome-Balti ühistöö statuudi, panes ette asutada Soome-Skandinaavia sotsialistlike üliõpilaste büroo, millesse kuulusid Rootsi, Taani, Soome ja Eesti. Büroo valitaks põhjamaa noorsotsialistide pidustusil iga kahe aasta tagant peetaval konverentsil ümber. Esitlus tekitas elava läbirääkimise. Rootsi sm. *Thunberg* toetas ettepanekut, kuid soovis, et büroost saaks võtta osa ainult Sotsialistliku Noorsoo Internatsionaali juures asuva üliõpilaste föderatsiooni liikmed. Eesti sm. *Rebane* ja *Vihalem* olid ühistöö statuudiga nõus,

kuid soovisid, et büroost ka Läti ja Leedu võtaks osa, kellest leiti esimesega eestlasi seovad ühed üritused ja huvid. Eesti ettepanekul võeti vastu büroo asupaigana Helsingi. Büroo töötaks konverentsi juhtnööride järgi ja poliitiliste tähtsuste tegemise eel pöörduks liikmesorganisatsioonide poole. Esialgu jäi lahtiseks olemasoleva Balti (Soome, Eesti, Läti, Leedu) bürooga vahekord, mis ei funktsioneer. Büroosse valitakse *Cay Sundström* (juhatajaks), *Aku Sumu* ja *Kaisu-Märjam Rydberg*.

Siis puudutati kehvemate üliõpilaste abistamise küsimust (algatas Rootsi sm. *Rasmusson*) ja keeleküsimust Helsingi ülikoolis (algatas soome sm. *Oittinen*). Koosolek lõpetati ühise internatsionaaliga.

Koosolekust osavõtjad jäid uskuma, et olnud koosolek ei jää ainukordseks kokkutulekuks, vaid et tul-lakse uuesti kokku, kuna mõned tähtsad küsimused veelgi nõuavad lahendamist ja neid tekkib ikka uusi. Võitlus fašismi vastu ülikoolis, kehvemate üliõpilaste aitamine, haritlaste ületoodud on alad, mille korraldamine eri maade kogemuste põhjal on vältimatu. Sotsialismi teoreetiliste uurimuste süvendamine ja rakendamine üldisesse töölisliikumisse peab leidma veelgi viljakama pinna balti-skandinaavia maade sotsialistlike üliõpilaste liikumises!

Esperanto noorsoopidustusil

Põhjamaade töölisnoorsoo suvipidustusite ajal oli korraldatud ka esperantistide erikoosolek, millest võttis osa 40 soome, 30 eesti, paarkümmend rootsi, 8 saksa ja mõningad taani esperantistid.

Konverentsi juhatajaks valiti Ahde — (Soome) ja Pärn (Eesti); sekretärideks Tage Lau (Taani) ja Törnkvist (Rootsi). Tervitasid Soome Noorsots. Liidu esimese Lehtonen, eesti esperantistide poolt Erna Janson, taanlaste poolt Tage Lau ja rootslaste poolt Lindström.

Kavas oli deklamatsioone, humoreske, kõnekoori ja kõnesid. Kõnelesid Erik Tuiman: „Internatsionaalsi ideed teostab sotsialistlik noor-

põlv“, V. Kostiainen „Esperanto Sotsialistlikus Tööliisipordi Internatsionaalis“, Tyyne Leivo „Naine töölisliikumises“, ja Neeme Ruus „Esperanto organisatsioon ja selle asend üldises töölisliikumises“.

Erik Tuiman ja Neeme Ruus esitavad konverentsile vastuvõtmiseks järgmise resolutsiooni:

Põhjamaade sotsialistlike noorsoopidustusite ajal Helsingis, 25. juunil 1932. a. peetud esperanto konverents leiab, et:

sotsialistlik töölisliikumine, mis oma sihti saab saavutada ainult rahvusvaheliselt, vajab ratsionaalsemaks ja tihedamaks rahvusvaheliseks koostööks ühte ühist keelt, mida

kergesti suudavad õppida ja kasutada suuremad hulgad.

Ühine keel on tarvilik mitte ainult rahvusvahelisteks kongressideks, kus ta hääde tulemustega võib kiirendada ja lihtsustada tööd; suurem ülesanne on tal aga proletaarliku internatsionalismi abstraktse mõiste tõestamisel suurtele hulkadele, aidates suurtel rahvusvahelistel kohtamistel ja sumuti rahvusvahelises kirjavahetuses.

Esperanto keel on juba praktiliselt tõestanud, et ta täielikult suudab täita ülesannet: olla töölisklassi rahvusvaheliste üritiste ühiseks keeleks.

Konverents leiab, et Esperanto rahvusvahelise töölisklassi võitluses kaasaaitava tegurina, olgu omas praktikas tihedalt, kui võimalik, siis ka organisatsiooniliselt ühendatud ametühingulise ja poliitilise liikumisega; eriti häid tulemusi ta annab töölisnoorsoo juures.

Nende ülesannete täitmiseks esperanto konverents nõuab kõigilt osavõtjalt, et nad alati tegutseks selles sihis, et lähemas tulevikus täituksid järgmised nõuded:

1) Sotsialistlik Töölis-Internatsionaal ja Sotsialistlik Noorsoo Internatsionaal tarvitagu esperantot esi-

teks vähemalt ühena ametliku keelena praegu tarvitataivate keelte kõrval.

2) Noorsotsialistlike ühingute funktsionäärid korraldagu omis ühinguis esperanto ringe ja kursusi. Ringide juhatused olgu tihedas seoses liidu üldjuhatusega.

3) Sotsialistlikud esperantistid, samuti organisatsioonid, olgu tihedas seoses SAT — sotsialistliku sektsiooniga. Viimane muutugu sotsialistlike esperantistide võimsaks tsentrumiks.

4) Et aidata kaasa sotsialistlikele noorsoole tema õpetegevuses, SAT — sotsialistlik sektsioon ja Sotsialistlik Noorsoo Internatsionaal andku välja esperantokeelset sotsialistlikku kirjandust, ajakirja ja raamatuid sotsialismi teooria ja praktika kohta.

Kirjanduse suuremaarvulisem ilmumine omakorda aitab kaasa esperanto levikule sotsialistlikus noorsoos.

Resolutsioon võeti vastu ühel häälel, mille järele koosoleku juhataja O. Pärn koosoleku lõpetas, soovitades kõigile koosviibijatele agaralt kaasa aidata resolutsiooni elluviimiseks.

Lõpuks lauldi: „Ni estas jungvaradio de l'proletariat“.

Sotsialistlike noorsooliitude Põhjamaade tööühenduse konverents

Ühenduses põhjamaade sotsialistliku noorsoo suvipäevadega Helsingis peeti 25. juunil s. a. ka Põhjamaade tööühenduse konverents. Konverentsist võttis osa tööühenduse sekretariaadi esimees K. Kukkonen ja sekretär K. A. Fagerholm Soomest, Rootsi liidu esindajana A. Valenheim, Ivar Ohlson ja Sigurd Lindholm, Taanist Johs. Hansen, H. C. Hansen, Arvid Hansen ja Jacob Grove, Soome liidust A. Lehtonen ja O. Manninen, Eestist N. Andresen, O. Pärn, Li Karoll ja E. Tuiman.

Kinnitati sekretariaadi aruanne. Sellega ühenduses arutati Norra liidu ühistöösse kaasatõmbamise küsimust. Avaldasid soojalt lootust, et

Norra noorsoo liit pea kaasa tuleb tööühendusse.

Sellejärele otsustati, et järgmised põhjamaade noorsoopäevad peetakse Eestis. Neile päevadele otsustati kutsuda külalistena ka Läti ja Leedu sotsialistlikud noorsooliidud. Pidustused toimuksid 1934. või 1935. aastal Tallinnas Eesti Noorsotsialistliku Liidu korraldusel.

Sekretariaadile tehti ülesandeks korraldada järgmisel aastal võimaluste leidudes põhjamaade noorsoojuhtide kursused. Peeti soovitavaks, et kursused toimuksid Rootsis.

Sekretariaat jäi kuni järgmise konverentsini Soome endises koosseisus tagasivalituna.

Ringvaade

SAKSAMAAL

kestavad poliitilised tänavlöömingud. Nende vältimiseks ja „hääkorra“ jaluleseadmiseks taguriline riigikantsler *von Papen* pani presidendi dekreediga tööle erakorralised kohutad, kel õigus ränku karistusi määrata. Nende kohtute *klassiiselo*oos ilmnes ka kohe. Tänavarahutuste *algatajate* — rahvussotsialistide vastu ei kunagi tarvitata kõrgeid karistusi-norme. Nende poliitilisi vastaseid — sotsiaaldemokraate ja kommuniste, kes endakaitseks pidid astuma vastu natside kallaletungidele, mõistetakse aastaks ja kümneiks vanglaisesse.

Uuesti valitud parlament, mis astus kokku 12. septembril saadeti valitsuse poolt presidendi dekreediga laiali, enne kui saadi hääletusele pannagi eelmise dekreeidi tühistamist ja umbusalduse avaldamist valitsusele.

Nii on Saksa suurvõimurahvussotsialistide abiga saavutatud oma sihi. Parlament on teovõimetu, erakorralised kohtud saavad töölisi vanglaisesse, dekreetide abil lammutatakse senni maksvaid sotsiaalsäädusi. Natsid ei kõnelegi enam oma „kolmandast riigist“. Hitler on läind „mägedesse puhkusele“. Kuigi praegu valitseb junkrute ja suurkapitali liidu valitsus, ei või see ometi kesta kaua. 6. novembril on jällegi uued parlamendi valimised, mis puhuks töölisklass raudse frondi kolme noole märgi all oma jõudusid koon-dab. Et natside kaotus on seekordseil valimisel tõenäoline, seda näitavad mitmed omavalitsuse valimised, kus natsid on saanud rängasti lüüa.

AUSTRIAS,

on rahvussotsialistid hakand korraldama Saksamaa eeskujul samasuguseid mürgleid, tungides kallale organiseeritud töölilistele. Säärne lõhestamata töölisklass (Austrias pole kommunistlikku parteid), eriti aga punase Viini tööliskaitse rühmad ei lase natside vägivallategusid kuigi laialdaseks areneda, „rahvuslikud“

huligaanid pekstaks tööliliste poolt lihtsalt läbi, et nad teinekord ei julge enam tänavale tulla.

ROOTSIS

töölisklass aga pole lasknud reaktsioonil üldse pöörduda, hoolimata sääligi valitsevast kriisist, mis mujal on tugevndand mitmesuguste kõlavate nimetustega fašistlikke jõuke. Pideva organiseerimistöoga on toimund töölisklassi jõudude koondamine. 17. ja 18. septembril toimund parlamendi valimistel ilmesid ka selgelt selle töötulemused. Sotsiaaldemokraadid ja kommunistid kokku said absoluutse enamuse antud hääletest. Valimissääduse kühvide tõttu aga 230-st parlamendi kohast sotsiaaldemokraadid said 104, kommunistid 8 kohta. Natsid, kes Rootsis esmakordselt esinesid said alla 15.000 hääle jäädes üldse esinduseta.

Valitsuse kujundas Hansson tuge-nedes ainult sotsialistlikule rühmale. Loomulikult *vähemusvalitsusena* ta ei suuda teostada suuremaid muudatusi. Oma töökavas Rootsi sotsialistlik valitsus rõhutab võitlust tööpuuduse vastu ja töövõimaluste loomist.

KODANLUSE VALITSEMISE-KRIIS EESTIS.

Mai kuus toimund valimiste tulemusena 5. riigikogu kodanline enamus on kahe suurema kodanlise rühma — ühinend põllumeeste ja rahvusliku keskrühma käes. Need kaks rühmade moodustatud valitsus Einbundi juhtimisel asus kogu jõuga kõige mustema reaktsiooni teele. Riigi eelarve tasakaalustamiseks oli esimeseks sammuks tollide tõstmine esimese järgu tarbeainetelt. Seega kaudsete maksude tõstmine, mis koormab otseselt suuri rahvahulkasid. Samal ajal aga hauduti uusi kavasisid suurtaunike toetamiseks riigi kassa kulul.

Kaela murdis aga Einbundi valitsusel laialulatuslik palkade kärpimise kava. Niipea kui see sai teatavaks, organiseeritud tööliskond asus aktiivsele vasturünnakule. Ees-

timaa Töölisühingute Keskliidu ümber koondusid ka kõik riigi ja omavalitsusteenijate organisatsioonid. Need polnud senni ennast avaldanud puhtakujuliseina klassivõitluse organisatsioonidena, pigem ajaviite ühinguina. Nüüd aga, ühises rindes tööliste vabaametühingutega, palgavõitluse aktsiootoimkondade kujul, organiseeriti kiiresti selline välisparlamentaarne jõud, mille ees kodanlus enam polnud julge teostama oma palgaalandamise kavasad. Kartma löi esijoones rahvuslik keskerakond, kes oma hääli korjab ka ebatraditsioonilike riigiteenijate hulgast. Nii oligi käes valitsuse kriis (2. okt.). Vaevalt 3 kuud võimul olnud Einbundi valitsus lahkus. Nüüd on uue valitsuse moodustamine kestnud pikemat aega ja teind mitu ringi, ometi edasi ei jõuta. Kui endiste valitsuste kriiside ajal rõhutati kodanlikult poolt, et viga seisab hulgas väikseis rühmitusis; on nüüd kahe suure rühma valitsemisel asi veelgi halvem.

Ei ole praegune kriis lihtne valitsuse kriis nagu eelmised, see on kodanlike parteide valitsemise kriis. Kodanlus ei suuda enam valitsemisprogrammi koostada, mis oleks vastuvõetav talle endale ja millega ta julgeks astuda valijate hulkade ette. Sotsialistide valitsusprogrammi (vaata „Rahva Sõna“ lhk. 234), mis püüdis majanduskriisi pehendamisele, asetades kriisi koormatust osaliselt ka jõukale kihile, lükkasid tagasi mõlemad kodanlikud rühmad.

Nii näeme, kodanlus ei taha ega suuda kriisi pehmedada ega valitseda rahvahulkadele vastuvõetava poliitikaga. Sellepärast töölisklassi praeguseks ülesandeks on oma jõudude koondamine aktiivseks võitluseks oma olutingimuste parandamise eest, mis on samal ajal ka võitlus sotsialismi eest.

SOTSIALISTLIKU NOORSOO INTERNATSIONAALI KOLME AASTA TEGEVUSE ÜLEVAADE

on ilmud „Arbeit und Kampf“ nimelises nägusas raamatus. Pääle Internatsionaali enda tegevuse annab raamat ülevaate ka kõigist Internatsionaaliga liitunud organisatsioonide tegevusest.

Vajaline raamat kõigile noorsotsialistlikele funktsionääridele. Saksa keelt oskajad seltsimehed telligu raamat E. Noorsotsialistliku Liidu kaudu, raamatu hinna (2 kr.) ette saates.

ELUKUJUNDUSE NORMID

On vääri tee, kui püstitame omavahel vankumatuid reegleid ja säadusi retsepti järgi; sotsialist ei tohi olla kiriku liikmeks; ta võib astuda sugulisse vahekorra ainult seltsimehelikult samamõttelistega; ta ei tohi suitsetada, juua alkoholi, oma lapsi peksa, lugeda kodanlist soppa, käia kinos, kui see ei ole proletaarne; ta peab püüdma riietuses, elamusaadeldises ja hügieenis uue sotsialistliku elukujuduse poole. Kõik see võib olla õige, selline suhtumine uue, saabuva ühiskonna huvides soovitatav. Kui seda nõutakse dogmaatiliselts, siis see viib välja kõige vähem rõõmustava silmakirjalikkuse uude vormi, nagu tunneme ja taunime kodanluse juures.

Oleme veendund, et väga instinktide orjastatud, traditsioonidega koormatud, segane, vähemõistlik inimolend alles edeneva ühiskondliku arenguga ja teadvuse kasvava selgusega jõuab oma elukorralduses vastutava solidariteedini. Meil on kaks vahendit selle pikaldase arengu lühendamiseks: solidaarsete elu- ja ühiskonnavormide loomine ja ühiskondliku teadvuse äratamine.

Anna Siemsen.

„RÜNNAK“, Eesti Noorsotsialistliku Liidu häälekandja. Toimetus: Nigol Andresen, Erik Tuiman, Johanna Veeberman. Vastutav toimetaja ja väljaandja Mihkel Mihkelson. Ilmub Tallinnas kord kuus päale juuni ja juuli. Tellimishind: aastas 1 kroon 50 senti, 6 kuud 80 senti. Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu 31. — Postkast 367.

Kirjastus o.-ü. „Täht“ trükikoda Tallinnas.